

Aleg. XXIX.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie ustawy budowniczej dla król.
stoł. miasta Lwowa.

Wysoki Sejmie!

Wydany rozporządzeniem c. k. Namiestnictwa z dnia 10. stycznia 1855. l. 26.454 dla miasta Lwowa regnlamin budowniczy, nie odpowiadał obecnie z wielu względów, administracyjnych i technicznych nowoczesnym potrzebom miejscowym, a to z powodów, które tu ogólnikowo nadmieniamy, jako to: zmiana stosunków administracyjnych przez wejścia w życie samorządu gminnego; potrzeba zastosowania w budownictwie uznanych ulepszeń pod względem zdrowia, bezpieczeństwa życia i mienia, a w końcu rozwój miasta, i z tego powodu coraz więcej czuć dająca się potrzeba przeprowadzenia regulacyi ulic, kanalizacyi i t. d. niemniej także względy pięknienia i utrzymania zewnętrznej czystości i porządku.

Dotychczasowe przepisy budownicze nie dawały gminie w wielu razach odpowiednich środków do przeprowadzenia pożądanych reform.

Gdy nadto zaprowadzenie miar metrycznych zmianę prawie wszystkich postanowień dotychczasowego regulaminu budowniczego za sobą pociągnąć musiało, zwrócił Wydział krajowy w kilku reskryptach uwagę Magistratu król. stoł. miasta Lwowa na potrzebę nowej ustawy budowniczej, uchylającej dotychczasowe niedostatki.

Skutkiem tego zajął się Magistrat opracowaniem projektu do ustawy, który następnie po rozpoznaniu przez wysadzoną do tego z ludzi fachowych komisję specjalną pod obrady sekcji III. Rady miejskiej wzięty, o w końcu przez pełną Radę na jej posiedzeniach z dnia 24. lutego i 2. marca b. r. uchwalony, obecnie sprawozdaniem Magistratu z dnia 10. marca 1876. l. 10.227 Wydziałowi krajowemu przedłożony został.

Co do traktowania sprawy nadmienić musimy, że tak Magistrat jak i sekcya Rady miejskiej zajęły się z uznania godną gorliwością tą dla rozwoju miasta nader ważną sprawą i rozbiierały przedmiot ten na licznych posiedzeniach z przybraniem sobie do pomocy z poza grona swego znanych specjalistów w zawodzie budowniczym.

Załączając projekt do ustawy budowniczej uchwalony przez Radę miejską, Wydział krajowy składa Wys. Sejmowi stosownie do postanowień §. 104 statutu dla miasta Lwowa z 14. października 1870. następnę sprawozdanie:

Niemal wszystkie znaczniejsze miasta monarchii otrzymały już w drodze ustawodawstwa krajowego statuta budownicze, odpowiadające nowoczesnym wymogom. . Wymieniamy

szczególne miasta Pragę (ust. 11. maja 1864.), Czerniowce (ust. 7. grudnia 1869.), Cejlowiec (ust. 9. lutego 1872.), Berno (20. grudnia 1869.), Linz (27. czerwca 1863.), Salzburg (28. stycznia 1873.), Graz (23. lutego 1867.), Innsbruck (17. listopada 1864.), Wiedeń (2. grudnia 1868.)

Istnienie tylu ustaw ułatwiło Reprezentacyi miasta Lwowa ułożenie projektu ustawy budowniczej, która rzeczywiście korzystała z tych obfitych materyałów, a w szczególności z ustawy budowniczej dla miasta Wiednia, przyswajając sobie zawarte tamże ulepszenia pod względem bezpieczeństwa i zdrowia i rozszerzając atrybucye gminy według tych precedensów, dających otuchę, że wyjęte z nich postanowienia nienarażą obecnie projektowaną ustawę na odmowę Najwyższej sankeyi.

W szczególności podnieść tu musimy prawo wywłaszczania, które gminie przysłużyć ma celem regulacyi ulic i placów, w objętości, jak je gminy Salzburga i Wiednia otrzymały.

Od powyższych wzorów odstępuje projekt przedłożony w działach administracyjnych i technicznych tam tylko, gdzie stosunki miasta Lwowa tego wymagały, zatrzymując częściowo postanowienia dotychczas obowiązujących rozporządzeń jak np. w sprawie urządzenia kloak itd. i uchylając wyjątki, które w kilku z powołanych ustaw poczynione są na rzecz budowli rządowych i krajowych, co zdaniem naszym nie da się usprawiedliwić, bo prowadzenie budowy, czy to przez państwo, czy przez kraj, nie powinno w niczem naruszać zasadniczych postanowień ustawy gminnej (§. 27 lit. k) ustawy państwowej z dnia 5. marca 1862. (art. V. 9) i statutu miasta Lwowa (§. 30 lit. k) oddających gminie w jej własny zakres działania — bez ograniczenia i wyjątku — policję ogniową, policję budownictwa, tudzież utrzymywanie porządku budowniczego i udzielanie policyjnego pozwolenia na budowy.

Projekt ustawy budowniczej dla miasta Lwowa zawiera oprócz działów wspólnych wszystkim innym ustawom budowniczym, jeszcze dwa osobne działy, mianowicie: dział IV. wyjątkowe postanowienia dla budowli na realnościach od miasta odległych, i dział VI. utrzymanie istniejących budynków.

W pierwszym z tych działów projektuje gmina niektóre ułatwienia i zwolnienie od ogólnych ostrzejszych przepisów — a to dla budowli na realnościach odległych od przedmieść zabudowanych; w drugim zaś dziale unormowane jest postępowanie specjalne co do utrzymywania budynków, niemniej względem budynków grożących zawaleniem budynków, niedokończonych lub przymusowo opróżnionych i względem dachów gontowych. Rozdział ten opiera się przeważnie na dotychczas obowiązujących przepisach.

Przystępując do rozbioru poszczególnych paragrafów projektowanej ustawy budowniczej, uważamy za potrzebne przedstawić następujące poprawki do niektórych paragrafów projektu, a mianowicie:

a) W §fie 1. proponujemy stylistyczną poprawkę, a to: zamiast

Pozwolenia urzędowego (konsensu) potrzeba przy budowie nowych domów i t. d. wnosimy:

„Pozwolenia urzędowego (konsensu) potrzeba do budowy nowych domów i t. d.“

Pierwsze trzy ustępy §. 1. projektu są prawie dosłownie wzięte z ustawy budowniczej dla miasta Wiednia. Jednakże ostatni wiersz trzeciej alinei projektu zawiera postanowienie, które nie zupełnie oddaje znaczenie odnośnego tekstu niemieckiego.

Zamiast przeto słów

„które praw sąsiednich dotyczą“

wnosimy

„które wywierają wpływ na prawa sąsładów“

Pierwsze przeto sześć ustępy §. 1. opiewać mają:

„Pozwolenia urzędowego (konsensu) potrzeba: do budowy nowych domów, do przebudowań lub powiększeń budynków istniejących;

do przedsiębrania w istniejących budynkach zmian takich, które na moc i trwałość budynku lub bezpieczeństwo ogniowe oddziałują, albo z którymi przeobrażenie frontu jest połączonym albo, które wywierają wpływ na prawa sąsiadów;

do budowy studzien, wodociągów, zbiorników na wodę lub nawóz, śluz, kanałów, jam kloacalnych;

do przedsiębrania robót w ogólności, z którymi wykopy ziemne są połączone wreszcie

do odgraniczania gruntów prywatnych od ulic i placów publicznych.“

b) do paragrafu 2.

Wszystkie ustawy budownicze dzielą roboty przy budowlach ze stanowiska nadzoru budowniczego-policyjnego na trzy kategorie, a mianowicie:

1. budowy, do których potrzeba pozwolenia urzędowego;
2. zmiany i naprawy, o których przed rozpoczęciem należy zawiadomić urząd;
3. pomniejsze naprawy, przy których nie wymaga się tego zawiadomienia.

Niniejszy projekt pomija trzecią kategorię t. j. pomniejsze naprawy, do których przedsiębrania w innych ustawach nie potrzeba poprzedniego zawiadomienia urzędu, a tem samem żąda, ażeby nawet pomniejsze naprawy, choćby nawet w wewnętrznym urządzeniu podawane były poprzednio do wiadomości urzędu, aby budowniczy lub majster zapisywał takowe w księgach na ten cel wyłożonych.

Zarządzenie to jest zbyt ciężkim obciążeniem właściciela realności i mieszkańców miasta, a nadto w praktyce nawet przy najczujniejszym nadzorze nie da się ogólnie przeprowadzić.

Tym sposobem podpadaliby tylko wyjątkowo spostrzeżeni przestępcy tego przepisu postępowaniu karnemu niniejszą ustawą określonymu, co nastęrczałoby im sposobność do skarg na dowolność organów urzędu budowniczego.

Ponieważ w ustawie omijać należy takich postanowień, których wykonanie w praktyce jest wątpliwem, ponieważ inne miasta cieszą się wzorowym porządkiem budowniczym mimo że obowiązujące tam ustawy budownicze nie wymagają zawiadomienia urzędu o pomniejszych naprawach, przeto wnosimy następującą poprawkę jako drugą alinę §. 2.:

„Przy pomniejszych naprawach wewnątrz budynków, których celem jest tylko utrzymanie w dobrym stanie poszczególnych przedmiotów, nie wymaga się zawiadomienia urzędu budowniczego“.

c) do paragrafu 8.

Alinę drugą paragrafu 8. proponujemy w następczej stylizacji:

„W podaniu tem winien wnioskodawca wykazać się albo jako prawny właściciel przedmiotu względnie gruntu pod budowę przeznaczoną, albo też przyzwoleniem właściciela, a jeżeli podanie w imieniu trzecich osób wniesionem było, jako tychże pełnomocnik“

Paragraf 8. projektu zgodny jest co do treści z §. 4. ustawy budowniczego dla miasta Wiednia, z dodaniem tylko słów „w razie wątpliwości“ a z opuszczeniem „albo też przyzwoleniem właściciela“.

Wydział krajowy proponuje powyższą stylizację odpowiednią stylizacji ustawy dla Wiednia.

d) do paragrafu 11.

§. 11. projektu stanowi, ażeby plany do budowy podpisane były przez „koncesjonowanych“ budowniczych.

Mając na uwadze, że autor planów a odpowiedzialny kierownik budowy często nie jest jedną i tą samą osobą, uważamy postanowienie to, którego w innych ustawach nie spostrzegamy, za daleko idące i nie bez wpływów na rozwój architektury.

Wszak urząd budowniczy obowiązany jest badać przedłożone plany i konsens może być odmówiony, jeżeli spostrzeżone będą w planach usterki pod względem budowniczym, a nadto bezpieczeństwu publicznemu staje się w zupełności zadość, jeżeli w §. 19. jest orzeczone, że budowa kierowaną i wykonaną może być tylko przez osobę w myśl ustawy przemysłowej do tego powołaną, która przyjmuje na siebie całą odpowiedzialność za przestrzeganie względów publicznego bezpieczeństwa.

Z tych względów wnosimy poprawkę zawartą w §. 12. ustawy budowniczej dla Wiednia, a mianowicie zamiast słów „jakoteż koncesjonowanego budowniczego“ proponujemy „jakoteż przez autora planów, a w razie jeżeli inna osoba wykonanie planów objęła, i przez tę ostatnią.“

e) do §. 12.

Paragraf 12. projektu zawiera postanowienie, że jeżeli na przedłożonych planach podpisani są sąsiedzi i osoby inne interesowane, to uważać się to będzie jako akt zezwolenia z ich strony.

Dopiero w przeciwnym razie należy takowych przesłuchać albo na miejscu budowy, albo w urzędzie.

Postanowienie to, którego w żadnej innej ustawie nie napotykamy, mogłoby snadnie nastreczyć w wielu razach łatwą sposobność do rozmaitych nadużyć i wyzyskiwania szczególnie z formami prawnymi mniej obznajomionych mieszczan i dało by powód do rozmaitych reklamacji i skarg.

Wydział krajowy oświadcza się przeciw tym postanowieniom i wnosi przyjęcie ogólnej nawet w ustawach cywilnych orzeczonej zasady, że przed zezwoleniem na budowę ma odbyć się formalna pertraktacja i przesłuchanie sąsiadów.

Jeżeli gmina z powodu liczniejszych komisji na wydatki jest narażoną, to może starać się o wyjednanie w drodze ustawy krajowej o przyznanie jej prawa pobierania opłaty za przywołanie na budowę, którą inne miasta pobierają. Zamiast przeto projektowanego §. 12. proponuje Wydział krajowy co następuje:

„ §. 12.

Przeprowadzenie komisji przed udzieleniem konsensu do budowy.

„Po wniesieniu podania o pozwolenie do budowy, przeprowadzi magistrat w najkrótszym czasie celem zbadania projektu budowy komisję, złożoną z administracyjnego i technicznego urzędnika.

„Komisya ta powinna w ogólności odbywać się na miejscu budowy, magistrat jednak „zarządzić także może komisją w urzędzie, wszakże i w takim razie interesowanym stronom „służy prawo żądania oględzin na miejscu.

„Do komisji mają być zawezwani: właściciel przeprowadzić się mającej budowy albo „jego pełnomocnik, autor planów budowy, kierujący budową, sąsiedzi, w ogóle wszyscy, którzy „przy tej budowie są interesowani.

„Komisya starać się będzie o usunięcie przeszkód w drodze dobrowolnej ugody.
 „Gdyby ugoda takowa do skutku nie przysłała, podniesione zaś zarzuty dotyczyły praw prywatnych, natenczas przekazuje się spór na drogę sądową.

„Pozwolenie do budowy może być udzielone z wyjątkiem punktów z tytułu prawa prywatnego zakwestyonowanych, zaś co do tych punktów orzec należy tylko, czy i o ile zamierzona budowa ze względów publicznych skuteczną być może.

„Podniesione z tytułu prawa prywatnego zarzuty, których rozstrzygnięcie na drodze sądowej zostało zastrzeżone, mają w załatwieniu podania wyraźnie być wymienione.

„Protokół powyższego postępowania ma być podpisany przez wszystkie obecne strony.“

f) do §. 13.

Termin załatwienia podania o konsens wyznaczony do dni 30, a w razie rozstrzygnięcia przez Reprezentację miasta do 60 dni, jest zbyt długi, tak, że prosząca strona może stracić najlepszy czas do budowy, zwłaszcza jeżeli samo załatwienie podania o wyznaczenie linii regulacyjnej i poziomu podług §. 3. ust. do 60 dni przeciągnie.

Ustawa dla Wiednia wyznacza w pierwszym wypadku 10-dniowy termin, w drugim zaś 30-dniowy.

Wydział krajowy proponuje zmianę, a to: w pierwszym wypadku dni 15 w drugim 30.

g) W paragrafie 18. wnosi Wydział krajowy opuszczenie następującego ustępu: „albo gdyby po udzieleniu konsensu, jednakże przed rozpoczęciem budowy, zmiana potwierdzonych planów ze względów publicznych potrzebną okazać się miała,“— albowiem zastosowanie tego postanowienia mogłoby stronę w razie zawarcia kontraktów celem wykonania dozwolonej budowy narazić na ciężkie straty, a nadto magistrat ma pozostawiony sobie dostateczny czas i sposobność najdokładniejszego rozpoznania całego stanu rzeczy.

Wszak i bez tego mimo terminów w ustawie oznaczonych mogłaby już sama rozprawa poprzedzająca konsens trwać przeszło 3 miesiące.

h) W §fie 20. proponujemy opuszczenie słów „i dotyczący komisaryat“, albowiem strona uczyniła zadość swemu obowiązkowi, skoro miejski urząd budowniczy o rozpoczęciu budowy zawiadomiła. Rzeczą zaś tegoż będzie zawiadomić o tem inne do tego powołane organa.

i) W paragrafie 39. zamierza projekt zaprowadzić dwa formaty cegieł.

Co do tego postanowienia zauważać wypada, że pan Minister spraw wewnętrznych zauważał w reskrypcie z dnia 10. czerwca 1874. r. l. 7773, że używanie drugiego mniejszego formatu cegieł nie jest odpowiednem, ponieważ w takim razie byłyby potrzebne podwójne postanowienia co do grubości murów, co by różne zawikłania wprowadzić mogło.

Natomiast stowarzyszenie austriackich inżynierów i architektów obradując nad wprowadzeniem miary metrycznej, orzekło na walnem zgromadzeniu z dnia 14. marca 1874. r., że wprowadzenie mniejszego formatu cegieł zaleca się szczególnie przy budowach gospodarczych i przemysłowych i powinno być bezwarunkowo dozwolone.

Ponieważ powyżej przytoczony reskrypt p. Ministra nie zawiera w sobie wyraźnego zakazu ogólnie obowiązującego, a korzyści mniejszych cegieł są przez ludzi fachowych uznane, przeto sądzimy, że wprowadzenie mniejszego formatu cegieł do celów przemysłowych i gospodarczych nie powinno napotkać żadnych zasadniczych trudności.

k) do §. 44.

Wszystkie ustawy budownicze przyjmują jako zasadę, że komunikacja schodami ma być ogniotrwale urządzoną.

Takowego postanowienia wymaga bezpieczeństwo osób i mienia.

Jeżeli przeto brak odpowiedniego materiału kamiennego we Lwowie, jakoteż względy na mniejsze koszta wpłynęły na to, że w §. 44. drewniane schody są dozwolone, to ułatwienie takie mogłoby tylko tam być dopuszczone, gdzie jest zgodne z publicznem bezpieczeństwem.

Proponujemy przeto zamiast 2giej i 3ciej alinei §. 44. następane postanowienia:

„W ogóle powinny schody być sporządzone całkowicie z materiału ogniotrwałego.

Jednakże w domach parterowych i jednopiętrowych mogą być dozwolone schody drewniane.

W domach dwu — lub więcej — piętrowych muszą być główne schody sporządzone całkowicie z materiału ogniotrwałego, boczne zaś schody mogą być drewniane, jeżeli są w komunikacyi z głównymi schodami ogniotrwałymi“.

l) do §. 75. i 76.

Na posiedzeniu z dnia 24. lutego 1876. r. uchwaliła Rada miejska przeciw pierwotnemu wnioskowi magistratu i sekeyi III. Rady miejskiej, nie przekazywać magistratowi we własnym zakresie działania konsensów budowniczych.

Postanowienie to nie zgadza się z nadzorującym stanowiskiem Reprezentacyi miejskiej, która tym sposobem przyjąłaby na siebie niewłaściwie znaczną część czynności administracyjnych i wykonawczych nie tylko bez najmniejszej korzyści, ale nawet ze szkodą stron. Te bowiem mogłyby być narażone przez to na zwłoki i straty i utraciłyby instancję rekursową. Nadto Rada miejska w swem orzeczeniu musiałaby i tak polegać na relacyach urzędu budowniczego.

Zatwierdzenie konsensów budowniczych przez Radę miejską jest jedynie w tych przypadkach uzasadnione, gdzie chodzi o przedmioty, które szczególnie interesów gminy, a przede-wszystkiem jej własności dotyczą.

Zgodnie przeto z postanowieniami innych ustaw budowniczych wnosimy następane poprawki :
w §. 75. opiewać ma ustęp lit c) tak :

„lit. c) Udziela lub odmawia konsensa do budowy, a w przypadkach wymienionych w §. 76. lit. a) przedstawia swe wnioski Reprezentacyi miasta do zatwierdzenia“.

§. 76.

proponujemy w następującej stylizacyi :

„Reprezentacya miasta orzeka :

a) o przedłożonych jej przez magistrat konsensach do każdej budowy, do której odnoszą się postanowienia §. 4., 6., 7. i 14. tej ustawy i w ogólności o konsensach do budowli, które szczególnie dotyczą interesów gminy ze względu na jej własność lub ze względu na publiczną komunikację.

b) W drugiej instancyi we wszystkich sprawach budowniczych na podstawie wniosków magistratu.“

m) do §. 77. i 78.

Paragraf 77. projektu określa ingerencyę Wydziału krajowego w sprawach budowniczych orzekając, że Wydział krajowy jest trzecią i ostatnią instancją w sprawach budowniczych, **decydującą na podstawie wniosków Reprezentacyi miasta.**

Postanowienie to nie określa jasno i zgodnie z statutem miasta Lwowa, jakoteż z zasadniczą ustawą państwową z dnia 5. marca 1862. r. stanowiska Wydziału krajowego.

Wydział krajowy bowiem, któremu gmina miasta Lwowa bezpośrednio w zakresie ustawami oznaczonym podlega, nie jest bynajmniej tylko instancją rekursową, ale nadto ma

w myśl §. 106. statutu miejskiego obowiązek czuwania bezpośredniego nad tem, ażeby Zwierzchność gminna swych obowiązków nie przekraczała lub nie zaniedbywała. Nie podlega przeto żadnej wątpliwości, że zasadnicze to postanowienie odnosić się musi i do ustawy budowniczej. Również i zakres czynności c. k. Namiestnictwa nie jest dokładnie oznaczony w §. 78. projektu.

Wydział krajowy wnosi przeto zamiast §§. 77. i 78. projektu następane postanowienie :

„§. 78.

„Postanowienia statutu miasta Lwowa z dnia 14. października 1870. r. (Dziennik ust. „kraj. część XXII. Nr. 79. z r. 1870) o wykonywaniu bezpośredniego nadzoru przez Wydział „krajowy i o rozstrzyganiu rekursów, niemniej o zakresie działania c. k. politycznej władzy krajowej „stosują się w zupełności do niniejszej ustawy.“

Paragraf 79. i 80. projektu będą oznaczone jako §§. 78. i 79.

Wydział krajowy wnosi :

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt do ustawy.

We Lwowie dnia 13. marca 1876.

Marszałek krajowy
Włodzimierz hr. Dzieduszycki w. r.

Sprawozdawca
Jan Czajkowski w. r.
Zastępca Członka Wydziału krajowego

U s t a w a

budownicza dla król. stoł. miasta Lwowa z dnia

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam co następuje:

Art I.

Król. stoł. miastu Lwowu nadaję załączoną ustawę budowniczą.

Art. II.

Równocześnie z działalnością tej ustawy tracą moc obowiązującą dotychczasowe rozporządzenia i przepisy budownicze.

Art. III.

Przeprowadzenie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Projekt

według uchwały Sekeyi III. Rady miejskiej

z dnia 8. Lutego 1876.

Ustawa budownicza dla królewskiego stołecznego miasta Lwowa.

T R E Ś Ć.

D z i a ł I.

O pozwoleniu do budowy.

1. Budowy dla których pozwolenie (konsens) jest potrzebnym.
2. Budowy, przy których wystarcza doniesienie miejskiemu Urzędowi budowniczemu.
3. Oznaczenie linii regulacyjnej i poziomu przy istniejących ulicach i placach publicznych.
4. Odszkodowanie przy zmianie linii frontowej w istniejących ulicach.
5. Ułożenie chodnika.
6. Podział gruntów pod budowlę i otwarcie nowych ulic.
7. Otwarcie nowych lub rozszerzenie istniejących ulic w interesie komunikacji publicznej.
8. Podanie o pozwolenie do budowy (konsens).
9. Plany do budowy.
10. Podziałka (skala) do planów.
11. Podpis na planach do budowy.
12. Wymogi w obec współwłaścicieli, dożywotników lub sąsiadów.
13. Udzielenie konsensu. Uwiadomienie o takowym stronom interesowanych. Rekursa tychże.
14. Konsens na budowę zakładów przemysłowych lub fabryk.
15. Zakaz budowania bez konsensu albo przed uzyskaniem takowego.

16. Zastosowanie się do potwierdzonych planów. Zmiany dozwolone.
Sprostowanie planów.

17. Przechowanie potwierdzonych planów i konsensu na miejscu budowy.

18. Odnowienie konsensu.

Dział II.

Przepisy szczegółowe co do budowli.

A. Co do kierownictwa budowy, bezpieczeństwa i porządku publicznego.

1. Odpowiedzialność za kierownictwo budowy.
2. Przepisy ze względu na bezpieczeństwo i porządek publiczny.

B. Co do położenia budowy.

a) Przy ulicach i placach publicznych.

1. Zabudowanie frontu przy ulicy.
2. Wysokość domów frontowych.
3. Wysoki na frontach.
4. Fasady domów frontowych.
5. Odgraniczenie od ulicy.
6. Dachy, skapy i rynny.

b) W podwórzach.

1. Wielkość podwórz.
2. Bramy wjazdowe i przejazdy.
3. Brukowanie względnie szutrowanie podwórz.
4. Pompy i studnie.

c) Przy granicach sąsiedzkich.

Odległość przedmiotu budowy od granic sąsiedzkich.

C. Co do użytkowania.

1. Ogólne warunki dla domów mieszkalnych.
2. Wysokość ubikacji mieszkalnych w świetle i nad terenem. Podział poziomy piętra parterowego.
3. Pomieszkania w piwnicach.
4. Pomieszkanie strychowe.
5. Kuchnie.
6. Piwnice i dREWÓTnie.

D. Co do konstrukcyi.

1. Materiał i wykonanie budowy.
2. Format cegieł.
3. Konstrukcyja ścian.
4. Grubość murów.
5. Mury ogniowe
6. Posoby.

7. Schody. Klatka schodowa.
8. Fundamentowanie, izolowanie od wilgoci.
9. Palowiska.
10. Dachy, gzymsy, okapy, dymniki.
11. Ganki otwarte.
12. Okna górne czyli latarnie dachowe.
13. Wychodki.
14. Kloaki i kanały.
15. Stajnie.
16. Gnojowniki.
17. Poddasza.

D z i a ł I I I .

Budynki służące na cele przemysłowe.

1. Ogólne uwagi.
2. Budynki przemysłowe izolowane.
3. Budynki przemysłowe nieizolowane i domy mieszkalne tamże.
4. Szczegółowe przepisy dla budynków przemysłowych.

D z i a ł I V .

Wyjątkowe postanowienia dla budowli na realnościach od miasta odległych.

1. Ogólne uwagi.
2. Szutrowanie podwórz. (do §. 29.)
3. Wysokość ubikacyj mieszkalnych. (do §. 33.)
4. Zamieszkanie pokoi strychowych. (do §. 35.)
5. Drewótnie. (do §. 37.)
6. Konstrukcyja ścian. (do §. 40.)
7. Pokrycie dachów. (do §. 47.)
8. Wychodki. (do §. 50.)

D z i a ł V .

Postępowanie po ukończeniu budowy.

1. Uporządkowanie na placu budowy.
2. Pozwolenie na zamieszkanie.

D z i a ł V I .

Utrzymanie istniejących budynków.

1. Konserwacyja budynków.
2. Budynki zawaleniem się grożące.
3. Budynki niedokończone lub przymusowo opróżnione.
4. Konserwacyja dachów gontowych.

Dział VII.

Władze do przestrzegania niniejszej ustawy powołane.

1. Magistrat, Reprezentacya miejska, Wydział krajowy i c. k. Namiestnictwo jako Władze powołane.
2. Zakres czynności Magistratu.
3. dtto dtto Reprezentacyi miejskiej.
4. dtto dtto Wydziału krajowego.
5. dtto dtto c. k. Namiestnictwa.

Dział VIII.

Postępowanie karne.

1. Zastosowanie ustawy karnej.
2. Kary policyjne.

Dział I.

● pozwoleniu do budowy.

§. 1.

1. Budowy dla których pozwolenie (konsens) jest potrzebnym.

Pozwolenia urzędowego (konsensu) potrzeba :

Przy budowie nowych domów, przebudowaniach lub powiększeniach budynków istniejących ;

przy przedsięwzięciu w istniejących budynkach zmian takich, które na moc i trwałość budynku lub bezpieczeństwo ogniowe oddziałują, albo z którymi przeobrażenie frontu jest połączone, albo które praw sąsiedzkich dotyczą ;

przy budowie studzien, wodociągów, zbiorników na wodę lub nawóz, szluz, kanałów, jam kłocaczych ;

przy przedsięwzięciu robót w ogólności, z którymi wykopy ziemne są połączone ; wreszcie

przy odgraniczeniu gruntów prywatnych od ulic i placów publicznych.

Przy budowach c. k. Skarbu wojskowego, niemniej przy budowach kolejowych, — w końcu przy budowach w pobliżu kolei żelaznych, obowiązują szczegółowe przepisy, o ile takowe odmienne postanowienia zawierają.

§. 2.

2. Budowy przy których wystarcza doniesienie miejskiemu Urzędowi budowniczemu.

Przy mniejszych zmianach lub naprawach, w których żaden z wypadków w §. 1. podanych nie zachodzi, wystarcza, jeżeli dotyczący budowniczy lub majster zawiadomi poprzednio Urząd budowniczy przez zapisanie przedsięwzięcia się mającej roboty w księgach na ten cel wyłożonych. Urząd budowniczy mocen jest wykonanie robót, któreby uznał jako należące pod §. 1. wstrzymać i przedłożenia wniosku w myśl §. 8. zażądać.

§. 3.

3. Oznaczenie linii regulacyjnej i poziomu przy istniejących ulicach i placach publicznych.

Przy każdej budowie frontowej zachować należy ściśle ustanowioną linię regulacyjną i wysokość poziomu.

Jeżeli przedmiot budowy, czy to budynek czy odgraniczenie, przypierać ma do ulicy lub placu publicznego, należy przed wniesieniem podania o konsens zapewnić się, czy kierunek dotychczasowej linii frontowej celem jej regulowania zmianie nie ulegnie.

Gdyby zmiana taka nastąpić miała, należy do Magistratu wnieść podanie o oznaczenie linii regulacyjnej a względnie oznaczenie poziomu dla stawiać się mającego budynku z załączeniem właściwych planów w 2. egzemplarzach, a mianowicie :

Sytuacyjnego, w takiej rozciągłości, aby regulacja dokładnie rozpoznana być mogła ; i

niwelacyjnego, jeżeli teren jest pochyły lub nieregularny.

Jeżeli przedmiot budowy wpada w obręb planu regulacyjnego przez Radę miejską już uchwalonego, natenczas ma być załatwienie podania doręczone stronom w przeciągu dni 30, jeżeli zaś osobna uchwała Rady miejskiej jest potrzebną, w przeciągu dni 60.

§. 4.

4. Odszkodowanie przy zmianie linii frontowej w istniejących ulicach.

Jeżeli w skutek ustanowienia linii regulacyjnej okaże się potrzeba, aby stawiać lub przebudować się mający przedmiot budowy po za dotychczasową linię frontową został naprzód wysunięty albo wstecz cofnięty, natenczas

w pierwszym wypadku wnioskodawca obowiązany jest część gruntu leżącego pomiędzy dawniejszą linią frontową a nową linią regulacyjną nabyć od gminy na własność,

w drugim zaś wypadku przysłuży gminie m. Lwowa prawo nabyć na cele publicznej drogi części gruntu przypadające pomiędzy dawniejszą linią frontową a nową linią regulacyjną.

Gdyby w obu tych wypadkach co do kwoty wynagrodzenia ugodą dobrowolna do skutku nie przyszła, będzie cena wynagrodzenia oznaczoną przez sądowe oszacowanie.

Postanowienie co do kierunku linii regulacyjnej i potrzeby odstąpienia gruntu należy wyłącznie do zakresu powołanej Władzy autonomicznej.

§. 5.

5. Ułożenie chodnika.

Właściciel nowo-wybudowanego domu obowiązany jest wzdłuż całej realności, jeżeli tamże chodnik jeszcze nie istnieje, takowy swoim kosztem od strony ulicy aż do $\frac{1}{6}$ szerokości tejże ułożyć. Szerokość tegoż i konstrukcja, jakoteż jakość użyć się mającego materiału zostanie przez miejski Urząd budowniczy wskazana.

Niemniej jest rzeczą właściciela wybrukowanie części chodnika przed bramą wjazdową według wskazówek miejskiego Urzędu budowniczego skutecznie.

Po prawidłowym wykonaniu tych robót przechodzi chodnik na własność miasta, którego kosztem konserwacja, względnie odnowienie w przyszłości, skutecznym będzie.

W razie gdyby w ulicach w chodniki dotąd nie zaopatrzonych, takowe kosztem gminy ułożone zostały przed zabudowaniem pustych jeszcze gruntów, winien każdy właściciel nowo w ulicach takich wybudowanego domu po ukończeniu budowy domu zwrócić funduszowi gminy kosztu ułożenia chodnika przed swą realnością w miarę długości frontu.

§. 6.

6. Podział gruntu pod budowlę i otwarcie nowych ulic.

Jeżeli grunt pod budowlę przeznaczony ma być na części podzielonym, które osobne ciała tabularne stanowią, należy przed wniesieniem podania o konsens do budowy potwierdzenie planu działów uzyskać.

Tym celem należy przedłożyć plany sytuacyjne w 2 egzemplarzach i w tychże oznaczyć i pokotować czarnym kolorem granice całej podzielić się mającej realności, zaś czerwonym kolorem granice utworzyć się mających parcel, prócz tego należy podać na planach wymiar całej realności przed podziałem, jakoteż wymiar pojedynczych nowych parcel.

Przy podziałach gruntów na części pod budowlę winien grunt do spróbowania i rozszerzenia istniejących lub otwarcia nowych ulic potrzebny aż do szerokości 20 m. bezpłatnie gminie być odstąpionym.

§. 7.

7. Otwarcie nowych lub rozszerzenie istniejących ulic w interesie komunikacji publicznej.

Gdyby w interesie publicznej komunikacji potrzeba otwarcia nowej drogi przez grunta prywatne bądź puste bądź zabudowane, lub rozszerzenie istniejącej ulicy przez Władze autonomiczne uznana została, obowiązany jest właściciel dotyczącej realności odstąpić potrzebną na ten cel część gruntu za wynagrodzeniem.

Gdyby co do kwoty wynagrodzenia ugoda dobrowolna do skutku nie przysłała, zostanie cena wynagrodzenia oznaczona przez sądowe oszacowanie.

§. 8.

8. Podanie o pozwolenie do budowy (konsens).

Przed rozpoczęciem budowy należy wnieść do Magistratu podanie o pozwolenie do budowy (konsens) na podstawie planów w dwóch egzemplarzach załączyć się mających.

W podaniu tem winien wnioskodawca wykazać się w razie wątpliwości jako prawny właściciel przedmiotu względnie gruntu pod budowę przeznaczoną, a jeżeli podanie w imieniu trzecich osób wniesionem było, jako tychże pełnomocnik.

§. 9.

9. Plany do budowy.

Plany do budowy w dwóch egzemplarzach przedłożyć się mające powinny zawierać:

- a) Plan sytuacyjny z uwidocznieniem położenia i granic realności na zabudowanie przeznaczonej, przedmiotu budowy tamże powstać mającego, tudzież istniejących starych zabudowań, podwórz, dziedzińców i ogrodów, nadto położenia przylegających sąsiednich realności i budynków z oznaczeniem ich właścicieli i N^{rów} tabularnych, wreszcie przylegającej ulicy, szerokości tejże, kierunku linii frontowej, względnie regulacyjnej ulicy i jej nazwy.
- b) Plan niwelacyjny a mianowicie przekrój podłużny i poprzeczny przez środek ulicy z dokładnem oznaczeniem liczbami wszystkich znaczniejszych wzniesień i wysokości progu drzwi wehodowych nowej budowy.
- c) Plany poziome wszystkich pięter, piwnie i poddasz, przekrój podłużny i poprzeczny i widok zewnętrzny budynku z oznaczeniem wysokości sąsiednich domów.

Na planie piwnie powinny być uwidocznione doły kloaczne, kanały domowe, połączenie ich z kanałem głównym, ich przekrój poprzeczny i spadek, dalej ścieki wodne i studnie.

Na planie poddasza należy przedstawić wszystkie mury strychowe, kominowe i ogniowe.

Wszelkie miary czyli koty, odstępy budynku od ulicy i sąsiednich zabudowań, szczególnie zaś grubości murów, wysokości ubikacji i ich rozmiary winny liczbami według miary metrycznej dokładnie być oznaczone.

Niezwykłe konstrukcje, mianowicie żelazne, mają w szczególnych rysunkach być przedstawione i moc onych w dołączonym statycznym rachunku obliczona.

Przy wykonaniu reparaacji lub zmian częściowych wystarcza przedłożenie planu tej części budynku, w której zmiana ma być uskuteczniiona. Wszystkie plany mają być wykonane na trwałym papierze lub płótnie.

§. 10.

10. Podziałka (skala) do planów.

Plany sytuacyjne mają być rysowane w skali planów katastralnych, wszelkie zaś inne plany według miary metrycznej, a mianowicie:

Plany niwelacyjne

co do długości, przy mniejszej rozciągłości w skali 1:250 czyli 10 cm. = 25 m.

przy większej rozciągłości w skali 1:500 czyli 10 cm. = 50 m.

co do wysokości w skali 1:50 czyli 10 cm. = 5 m.

Plany do budowy w skali 1:100 czyli 10 cm. = 10 m.

Rysunki szczegółowe i konstrukcyjne mają w takiej skali być rysowane, aby dokładne ich rozpoznanie możebnem było, a mianowicie w stosunku 1:10, 1:20, 1:50 itp.

§. 11.

11. Podpisy na planach do budowy.

Plany do zatwierdzenia przedłożone mają być opatrzone podpisem właściciela prawnego albo umocowanego zastępcy, jakoteż koncesyjonowanego budowniczego.

§. 12.

12. Wymogi w obec współwłaścicieli, dożywotników lub sąsiadów.

Jeżeli przedłożone plany do budowy opatrzone są podpisami współwłaścicieli, dożywotników, sąsiadów i tych wszystkich w ogóle, którzy przy zamierzonej budowie są interesowani, uważać się to będzie jako akt zezwolenia z ich strony.

W przeciwnym razie należy takowych przesłuchać albo na miejscu budowy albo w urzędzie w obecności właściciela przeprowadzić się mającej budowy, lub jego zastępcy przez komisję z administracyjnego i technicznego urzędnika Magistratu złożoną; komisya ta starać się będzie o usunięcie przeszkód w drodze dobrowolnej ugody. Gdyby takowa do skutku przyjść nie miała, podniesione zaś zarzuty dotyczyły praw prywatnych, natenczas przekazuje się spór na drogę sądową.

Pozwolenie do budowy może z wyjątkiem punktów, z tytułu prawa prywatnego zakwestjonowanych, być udzielonem. Co do tychże punktów orzeka się jedynie, czy i o ile zamierzona budowa ze względów publicznych uskutecznioną być może.

Podniesione z tytułu prawa prywatnego przeszkody, których rozstrzygnięcie na drodze sądowej jest zastrzeżonem, mają w załączniku być wymienione.

Protokół powyższego postępowania powinien przez wszystkie obecne strony być podpisany.

§. 13.

13. Udzielenie konsensu. Uwiadomienie o takowym stronom interesowanych. Rekursa tychże.

Na podstawie planów w §. 8. przepisanych i rozprawy względnie protokołu komisji w §. 12. określonego, udziela się wnioskodawcy za zwrotem jednego egzemplarza przedłożonych i klauzulą zatwierdzenia opatrzonych planów

pozwolenie do budowy (konsens) bezwarunkowo lub też z ograniczeniami bliżej poszczególnionymi.

O udzieleniu konsensu zawiadamia się oprócz wnioskodawcy wszystkie te strony, które przeciw zamierzonej budowie zarzuty podnosiły. Jeżeli takowe uważają się przez udzielenie konsensu pokrzywdzonymi, służy im droga rekursu. Rekurs powinien być wniesiony w przeciągu 14 dni od dnia doręczenia uwiadomienia o udzieleniu konsensu, w przeciwnym bowiem razie bezwzględnie odrzuconym będzie.

Załatwienie podania o konsens na budowę ma być doręczone stronom w przeciągu dni 30, jeżeli zaś sprawa podlega rozstrzygnięciu Reprezentacyi miasta, w przeciągu dni 60.

§. 14.

14. Konsens na budowę zakładów przemysłowych lub fabryk.

Przy podaniu o konsens na budowę zakładu przemysłowego lub fabryki w myśl ustawy przemysłowej, powinna celem jednoczesnego dochodzenia przez powołaną do tego komisję równocześnie wniesioną być prośba o konsens przemysłowo - policyjny na wykonywanie odnośnej przemysłowości.

Konsens na budowę takiego zakładu odrębnie uzyskany nie uprawnia do wykonywania tamże przemysłu, które wymaga osobnego przemysłowo - policyjnego konsensu.

§. 15.

15. Zakaz budowania bez konsensu albo przed uzyskaniem takowego.

Bez konsensu na budowę a w razie wniesionego przeciw takowemu rekursu przed rozstrzygnięciem tegoż przez władzę powołaną, budowy rozpocząć nie wolno.

§. 16.

16. Zastosowanie się do potwierdzonych planów. Zmiany dozwolone. Sprostowanie planów.

Do potwierdzonych planów należy ściśle się zastosować. Odstąpienie od nich dozwolone jest tylko w tych wypadkach, w których według §. 2. doniesienie miejskiemu Urzędowi budowniczemu wystarcza.

Przed udzieleniem pozwolenia do zamieszkania należy w powyższym wypadku plany należycie sprostowane celem ich wymiany za pierwotne przedłożyć.

Jeżeli zaś zmiany zamierzone należą do tych, które w §. 1. są wyszczególnione, należy w myśl §§. 8 i 9 o pozwolenie na takowe się postarać.

§. 17.

17. Przechowanie potwierdzonych planów i konsensu na miejscu budowy.

Potwierdzone plany i konsens na budowę mają dla użytku ich ze strony nadzorujących organów Magistratu na miejscu budowy zawsze być przechowane.

§. 18.

18. Odnowienie konsensu.

Jeżeli w przeciągu dwóch lat od udzielenia konsensu budowa rozpoczęta nie została, albo po rozpoczęciu przez dwa lata zawieszoną była, albo gdyby po udzieleniu konsensu, jednakże przed rozpoczęciem budowy, zmiana potwierdzonych planów ze względów publicznych potrzebną okazać się miała, należy powtórnie o konsens się postarać.

D z i a ł II.

Przepisy szczegółowe co do budowli.

A. Co do kierownictwa budowy, bezpieczeństwa i porządku publicznego.

§. 19.

1. Odpowiedzialność za kierownictwo budowy.

Każda budowa winna być kierowaną i wykonywaną przez osoby w myśl ustawy przemysłowej do tego upoważnione, które przed rozpoczęciem winny do księgi na ten cel w miejskim Urzędzie budowniczym wyłożonej, oświadczenie zapisać, że odpowiedzialne kierownictwo względnie wykonanie w mowie będącej budowy obejmują.

Kierownictwo względnie wykonywanie budowy przez nieupoważnioną do tego osobę, jest zakazanem.

Każda zmiana w kierownictwie względnie wykonaniu budowy, winna miejskiemu Urzędowi budowniczemu w przeciągu 24 godzin być doniesioną.

Nowo obejmujący kierownictwo względnie wykonanie budowy, winien w tymże czasie zapisać w Urzędzie budowniczym powyżej podane oświadczenie. W czasie zmiany w kierownictwie względnie wykonaniu, winny roboty pod odpowiedzialnością właściciela budowy być zawieszone.

Kierownik względnie wykonawca budowy odpowiada za umiejętne, dokładne i trwałe jej wykonanie, za bezpieczeństwo wszelkich urządzeń pomocniczych w celu budowy przedsięwziętych i za dotrzymanie wszelkich postanowień tej ustawy i odnosnych przepisów.

§. 20.

2. Przepisy ze względu na bezpieczeństwo i porządek publiczny.

O rozpoczęciu budowy należy zawiadomić miejski Urząd budowniczny i dotyczący Komisaryat Magistratu najpóźniej 24 godzin przed takowem.

Przy każdej budowie i naprawie budynku od strony ulicy należy znaki ostrzegające umieścić, — w wypadkach zaś takich, gdzie materiały budowlane, ziemia, narzędzia i t. p. na ulicy przez noc są złożone, albo drogi i place publiczne rozkopane, należy latarnie oświetlone, a w razie potrzeby straż nocną, przed placem budowy utrzymywać.

Każdą budowę, nie wykluczając nasadzeń pięt, zmian wiązań dachowych i t. p. w śródmieściu i w bliższych, albo więcej frekwentowanych ulicach na przedmieściach, należy na czas jej trwania przed rozpoczęciem robót od strony ulicy parkanem odgrodzić.

Co do opłat placowego za wysunięcie parkanu na ulicę, jako też za dozwolone wyjątkowo składanie materiałów budowlanych na ulicach i placach publicznych, obowiązuje taryfa opłaty placowego.

Składanie materiałów budowlanych, o ile takowe według poprzedzającego ustępu nie jest dozwolonem wyjątkowo za opłatą placowego, niemniej gaszenie wapna i zarabianie zaprawy na ulicach i placach publicznych, jest zakazanem.

Wykopaną z fundamentów ziemię, niemniej rumowisko należy natychmiast odwozić.

Przy rozbieraniu budynków nie wolno rumowiska inaczej jak tylko w naczyniach lub trąbach zamkniętych z góry spuszczać, również nie wolno materiału drzewnego z dachu lub piętr na ulicę zrzucać, ale tylko spuszczać.

B. Co do położenia budowy.

a) Przy ulicach i placach publicznych.

§. 21.

1. Zabudowanie frontu przy ulicy.

W ulicach głównych wolno przy froncie stawiać (tylko budynki główne, budynki zaś podrzędne służące na gospodarcze lub inne tym podobne cele jako to: stajnie, wozownie, i t. p. mają być w podwórzu umieszczone.

Gdyby ze względu na położenie miejscowe budynki te tylko przy froncie postawione być mogły, a względy publiczne temu nie stały na przeszkodzie, może pozwolenie do tego wyjątkowo być udzielonem. Natenczas wszakże należy budynki te opatrzyć odpowiednią fasadą.

Budynki frontowe muszą bezpośrednio do siebie lub do granicy sąsiedniej przypierać, w przeciwnym razie powinna odległość najmniej 12 m. wynosić, zaś fasada przyczółka domu ma być zastosowaną do fasady frontowej.

W ulicach głównych nie wolno przy froncie stawiać domów parterowych. Gdzieby to wyjątkowo dozwołonem zostało, tam należy mury w takiej grubości wyprowadzić, aby nasadzenie nań piętra w przyszłości nastąpić mogło.

Budynki główne należy stawiać bezpośrednio w linii frontowej ulicy; w razach jednakże, jeżeli utworzenie ogrodu lub zajazdu przed takowemi jest zamierzonem, może być pozwolonem cofnięcie tychże od frontu pod następującemi warunkami:

- aa) Budynek cofnięty powinien tak być budowanym, jak to dla domów frontowych przepisano; jednakże stanowi się dla wil w ogrodzie położonych i w pięknej architekturze budowanych wyjątek, iż mogą być w całości lub częściowo jako budynki parterowe założone.
- bb) Odstęp budynku od ulicy nie powinien mniej jak 3 m. wynosić, na placu tym niewolno ani podrzędnych budynków stawiać, ani na skład, magazyn lub w inny szpecący sposób go używać.
- cc) Odgraniczenie od ulicy winno natenczas być ze sztachet lub krat ozdobnych sporządzone.

§. 22.

2. Wysokość budynków frontowych.

Domów mieszkalnych nie wolno budować wyżej jak na 4 piętra włącznie z parterem.

Mezanin służący na mieszkanie liczy się jako piętro.

Domy jednopiętrowe mogą być budowane wszędzie na froncie ulicy bez względu na jej szerokość.

Domy dwu — lub więcej piętrowe wolno tam tylko stawiać, gdzie wysokość ich szerokości ulicy w tém miejscu nie przewyższa; jednakże dozwołonem być może:

- aa) W miejscu, gdzie dom już istniał, budować dom nowy w wysokości dawniejszego,
- bb) W ulicy częściowo już zabudowanej wyprowadzić dom nowy do wysokości domów tamże istniejących.

Jeżeli domy według warunków §. 21 od frontu są cofnięte, wolno podnieść ich wysokość w miarę szerokości tegoż odstępu.

Wysokość frontu mierzy się od najwyższego punktu chodnika do górnej krawędzi gzymsu głównego.

§. 23.

3. Wysoki przy frontach.

aa) Schody przed domami, kraty i poręcze wystające, drzwi na zewnątrz otwierające się, jakoteż inne tego rodzaju przedmioty po za linią frontową siegające, nie są dozwolone.

bb) Okna lub okiennice na ulice wychodzące, które nie leżą najmniej w wysokości 3 m. nad chodnikiem, należy urządzić do otwierania na wewnątrz lub tak, aby na ulicę nie wystarczały i zupełnie do muru przylegały.

cc) Balkony otwarte dozwolone są tylko w ulicach mających więcej jak 10 m. szerokości. Takowe muszą włącznie z poręczą z ogniotrwałego materiału być zbudowane.

Balkony kryte dozwolone są tylko w ulicach najmniej 15 m. szerokich. Długość ich nie powinna rozpiętości osi między dwoma oknami, wyskok zaś 1.25 m. przewyższać; odległość ich od sąsiedzkiej realności ma najmniej 3 m. wynosić. Czy i o ile na większą długość zezwolić można, będzie od przypadku do przypadku rozpoznaniem.

Dzwigające części balkonów krytych mają z kamienia lub żelaza być sporządzone.

dd) Na urządzenie wystaw sklepowych, godeł, markiz i t. p. należy o pozwolenie, w pierwszym wypadku z dołączeniem planów, się postarać. Wysoki wystaw sklepowych nie powinny 25 cm. przewyższać. Wszelkie godła, latarnie, i t. p. powinny być umieszczone w wysokości najmniej 3 m., zaś markizy najmniej 2.25 m. nad chodnikiem, mierząc przy wiszących przedmiotach od punktu najniższego.

ee) Wysoki cokłów domów frontowych po za linią budowy dozwolone są aż do 10 cm. Gdyby z architektonicznych względów powiększenie wysoku cokłów, albo wysunięcie ryzalitów, bram ozdobnych, filarów, kandelabrow i t. p. na chodnik pożądanem było, należy osobne na to uzyskać pozwolenie.

§. 24.

4. Fasady domów frontowych.

Fasady domów frontowych nie powinny zasadam dobrego gustu się sprzeciwiać, ani szpecąciami lub dla oczu szkodliwemi kolorami być malowane.

§. 25.

5. Odgraniczenie od ulicy.

Każdą realność należy od drogi publicznej odgraniczyć.

W śródmieściu i przy głównych ulicach przedmieść należy podwórza przy realnościach w głębi zabudowanych odgraniczyć od ulicy murem, a ogrody ozdobnemi sztachtetami, zaś place pod budowę w zabudowanych częściach miasta przynajmniej parkanem.

W odległych i ubocznych ulicach mogą podwórza i ogrody być odgraniczone od ulicy parkanem, zaś grunta do uprawy płotem lub barjerą.

§. 26.

6. Dachy, skapy i rynny. Wszystkie dachy budynków spadkiem ku ulicy zwrócone, powinny być opatrzone rynnami przynajmniej 25 cm. szerokimi, jakoteż rurami spustowymi z ogniotrwałego materiału o ile możności w grubości muru umieszczonemi.

Na dachach blachą krytych mają rynny nad okapem dachu leżeć, jednakże nie powinien odstęp rynny od okapu w najszerszym miejscu więcej jak 30 cm. wynosić. Gdyby z architektonicznych lub innych względów szerokość tę przekroczyć wypadało, należy zesuwaniu się śniegu z odstepu tego przez stósowne urządzenie zapobiedz.

Rury spustowe należy o ile możności wprost do kanału wprowadzić. Gdzieby to na trudności napotykało, należy wylot najwyżej 30 cm. nad chodnikiem umieścić.

Balkony należy w rynny odpowiedniej szerokości opatrzyć, zaś rury spustowe po frontowej ścianie budynku prowadzić.

b) W podwórzach.

§. 27.

1. Wielkość podwórz. Wielkość podwórz jest zależną od ich kształtu, tudzież od rozciągłości, wysokości i sposobu użytkowania przypierających budynków i ma być tak wypośrodkowaną, aby względem sanitarnym co do przystępu powietrza i światła, tudzież względem ogniowo policyjnym zadosyć uczynionem było.

§. 28.

2. Bramy wjazdowe i przejazdy. W rzeczywistości, gdzie w podwórzu zabudowania istnieją, albo w myśl §. 27. w przyszłości powstać mogą, należy bramę wjazdową we frontowym domu urządzić. Szerokość i wysokość takiej bramy powinna najmniej 2.5 m. wynosić.

Jeżeli w jednej i tej samej rzeczywistości kilka podwórz się znajduje, powinny z jednego do drugiego przejazdu w wielkości jak powyżej być urządzone.

§. 29.

3. Brukowanie, względnie szutrowanie podwórz. Dziedzińce i podwórza należy, o ile na ogród nie są używane, wybrukować albo wyszutrować i opatrzyć w brukowane ścieki dla odprowadzenia wody deszczowej.

§. 30.

4. Pompy i studnie. W każdej rzeczywistości, gdzie dom najmniej jednopiętrowy ma być stawiany, należy przed rozpoczęciem budowy wybudować studnię, która w bliższych częściach ma być opatrzona w pompę, w odleglejszych zaś może pozostać otwartą, jednakże wtedy ma być parapetem najmniej 1 m. wysokim zabezpieczoną.

Studnia ta może być wspólną dla kilku przypierających rzeczywistości, jeżeli z każdej z nich w podwórzu osobny do studni istnieje przystęp.

Wyjęte są tu te rzeczywistości, w których spód ziemny przez gęste do koła zabudowanie jest zapługawiony lub też gdzie zwierciadło wody zaskórnej leży w głębokości większej jak 15 m. pod poziomem ziemi, albo wreszcie gdzie przed domem studnia publiczna się znajduje.

c) Przy granicach sąsiednich.

§. 31.

1. Odległość przedmiotu budowy od granic sąsiednich.

Co do oddalenia budynków od granic sąsiednich nie stawia się ze względów publicznych żadnych ograniczeń z wyjątkiem zastrzeżeń §. 21. i postanawia się tylko, iż zbiorniki kloaczne lub nawozowe mają od granicy sąsiedniej najmniej o 2 m. być oddalone.

C. Co do użytkowania.

§. 32.

1. Ogólne warunki dla domów mieszkalnych.

Budynki na zamieszkanie przeznaczone powinny tak być zbudowane, aby ani bezpieczeństwu nie zagrażały ani zdrowia mieszkańców nie narażały. Przeto powinny być suche i zdrowe, mieć wystarczający przystęp powietrza i światła i przeciw niebezpieczeństwu pożaru jak najlepiej być zawarowane.

§. 33.

2. Wysokość ubikacji mieszkalnych w świetle i nad terenem. Podział poziomy piętra parterowego.

Ubikacje, w których ludzie mieszkać spać lub zwykle przebywać mają, powinny mierzyć najmniej 2.85 m. w świetle przy poziomych posobach, — gdzie takowe zaś są sklepione, najmniej 3 m, mierząc w najwyższym punkcie sklepienia. Podłoga parterowych ubikacji powinna najmniej 50 cm. nad teren być wzniesiona. Wyjątkowo dozwala się obniżenie aż do 15 cm. dla ubikacji, które na sklepy są przeznaczone, jeżeli pod nimi piwnice się znajdują, zaś spód ziemny jest suchy, albo sztucznie od zawilgożenia zabezpieczony.

Podział poziomy piętra parterowego na dwie kondygnacje za pomocą pałapu dozwala się w lokalnościach na sklepy służących, jednakże nie wolno górnych ubikacji zamieszkiwać, ale takowe li tylko na składy towarowe używać.

§. 34.

3. Pomieszkania w piwnicach.

Pomieszkania w piwnicach nie są dozwolone. Wyjątek stanowi się w tych tylko wypadkach, gdzie naturalna spadzistość terenu budowę znacznie nad poziom wzniesionych i świetlistych piwnic a raczej suterenuów za sobą pociąga, albo jeżeli w ozdobnych domach z uwzględnieniem §. 21. w ogrodach położonych i dla zamieszkania przez jedną tylko rodzinę urządzonych, mają służyć pojedyncze ubikacje w piwnicach do użytku jako kuchnie, pomieszczenie dla służby i t. p.

Natenczas należy wszakże następującym warunkom zadosyć uczynić :

- a) Spód ziemny powinien być zupełnie suchy i piaszczysty albo opoczysty.
- b) Najmniej połowa całej wysokości piwnicy w świetle, w §. 33. ustanowionej, powinna leżeć po nad przyległym terenem, zaś okno powinno najmniej 1 m. mieć wysokości.
- c) Bezpośrednio na ulicę nie wolno żadnych drzwi urządzać.

§. 35.

4. Pomieszkania strychowe.

Pomieszkania w obrębie poddasza czyli strychu nie są dozwolone.

Wyjątek stanowią pojedyncze pokoje w pałacach lub wilach ozdobnych, których dachy ze względów architektonicznych mają strome kształty i tworzą przestronne poddasza, jednakże wtedy tylko, jeżeli pałace te lub wile dla zamieszkania przez jedną tylko rodzinę są urządzone, od najbliższej granicy sąsie-

dniej najmniej 10 m. oddalone, od strychu i sieni murowanemi lub przynajmniej ryglowemi i tynkowanemi ścianami oddzielone, i odpowiadają zresztą §§. 32 i 33.

§. 36.

5. Kuchnie.

Celem odprowadzania pary i wyciwów niezdrowych mają w kuchniach pod sufitem otwory w wielkości najmniej 15 cm. w kwadrat do osobnego kominu wentylacyjnego być wpuszczone i drzwiczkami lub żaluzjami żelaznemi opatrzone.

§. 37.

6. Piwnice i drewnitnie.

Każdy dom mieszkalny powinien celem pomieszczenia drzewa opałowego być opatrzone w odpowiednią ilość piwnic.

Bezpośrednio na ulicę niewolno z takowych żadnych drzwi urządzać.

Gdzie wysoki stan wody zaskórnej, albo techniczne przeszkody budowę piwnic utrudniają, należy w myśl §. 40 a dla pomieszczenia drzewa opałowego drewnitnie w odpowiedniej wielkości wybudować.

D. Co do konstrukcyi.

§. 38.

1. Materiał i wykonanie budowy.

Wszelkie materiały do budowy użyte, niemięniej wiązania i konstrukcyje, powinny takiej być dobroci i mocy, jak cel budowy według zasad technicznych ogólnie przyjętych i za dobre uznanych tego wymaga.

Murowanie w porze, w której zniszczenie kleistości zaprawy murarskiej skutkiem mrozów nastąpić może, jest wzbronionem.

§. 39.

2. Format cegieł.

Zwykły format cegieł ustanawia się na:

29 cm. długości
14 „ szerokości
6.5 „ grubości

po wypaleniu.

Prócz tego dozwolonym jest wyjątkowo mniejszy format a mianowicie:

25 cm. długości
12 „ szerokości
6.5 „ grubości

na cele budowy przemysłowych, gospodarczych i t. p.

§. 40.

3. Konstrukcyja ścian.

Co do konstrukcyi ścian postanawia się:

a) Ściany zewnętrzne domów mieszkalnych, stajen i wszelkich budynków piętrowych jakoteż takich, w których ogniska mają być urządzone, powinny być przez wszystkie piętra z cegły lub kamienia murowane.

Budynki bez ognisk jako to: wozownie, magazyny, drewnitnie itp. mogą być wprawdzie aż do wysokości 5 m. mierząc od terenu do okapu, budowane w pruski mur czyli z drzewa w ryglówkę wiązanego, jednakże powinny przedziały ryglówek cegłą być wymurowane, zaś te ściany, które do ulicy albo do granicy sąsiedzkiej przypierają, całkowicie z cegły wyprowadzone.

Ściany z drzewa można sporządzać tylko dla wolno stojących wychodków, altan, gołębników, kregielni i t. p. albo dla budynków na krótki i ściśle ograniczony przeciąg czasu stawianych, n. p. na widowiska, na skład materiałów lub narzędzi przy budowach i t. p.

- b) Ściany wewnętrzne, a mianowicie: ściany dźwigające pokłady belkowe, ściany kominowe i ściany ogniochronne czyli mury ogniowe, powinny bezwarunkowo, zaś ściany przedziałowe tam, gdzie to jest możebnem, całkowicie z cegły być sporządzone. Gdzie ściany przedziałowe w różnych piętrach z powodu podziału wewnętrznego na siebie nie trafiają, tam mogą być zbudowane albo w pruski mur o przedziałach cegłą na zaprawie wapiennej wymurowanych albo z dwóch warstw tarcie w krzyżujących się kierunkach zbitych. W obu razach należy powierzchnię drzewa wytrzeć i wyprawić. Co do oddalenia tychże ścian od kominów i ognisk stanowi §. 46.

Ściany ryglowe bez wymurowania przedziałów obu stronnie tarciami pobite są zakazane.

4. Grubość murów.

§. 41.

Ponieważ oznaczenie grubości murów zależnem jest od każdorazowych szczegółowych warunków a mianowicie od wysokości pięter, rozpiętości ubikacyi, konstrukcyi i obciążenia pokładów belkowych, ilości i rozpiętości otworów i t. p., przeto postanawiają się tutaj tylko następujące ogólne dyrektywy:

- a) Przy murach ceglanych należy grubość muru zastosować do formatu cegieł. Przeto dozwolonem jest zakładać mury tylko w grubość $\frac{1}{2}$, 1, $1\frac{1}{2}$, 2, i t. d. cegieł. Grubość tę należy przy kotowaniu planów wyrażać jak następuje:

mur	$\frac{1}{2}$ cegły	gruby	przez	15	cm.
"	1	"	"	30	"
"	$1\frac{1}{2}$	"	"	45	"
"	2	"	"	60	"
"	$2\frac{1}{2}$	"	"	75	"
"	3	"	"	90	"

i t. d.

- b) Jeżeli mury przez założenie w nich licznych lub wielkich otworów są tak osłabione, iż filary, gdyby z zwykłego muru ceglanego były sporządzone, nie posiadałyby wystarczającej siły, należy takowe wyprowadzić z cegły mocno wypalonej ua cemencie, albo z kamienia lub żelaza sporządzić, — co w planach uwidocznionem być powinno.
- c) Poniżej 75 cm. grubości nie wolno murów z kamienia łamanego zakładać.
- d) Mury pokładami belkowymi obciążone, a mianowicie:

Mury zewnętrzne

mają w ubikacyach najwyższego piętra, mierzących więcej jak 6, 5 m. rozpiętości, otrzymać grubość 2 cegieł, poniżej 6, 5 m. rozpiętości, grubość $1\frac{1}{2}$ cegły.

W każdym niższem piętrze, jakoteż w fundamentach należy mury o pół cegły rozszerzyć.

Mury wewnętrzne

mają w najwyższym piętrze otrzymać grubość $1\frac{1}{2}$ cegły.

Z następujących piętr mogą każdorazowo dwa w jednostajnej o pół cegły stopniowo ku dołowi rozszerzonej grubości być prowadzone.

e) Mury nieobciążone, a mianowicie:

Mury zewnętrzne

mają w najwyższym i następującym niższym piętrze otrzymać grubość $1\frac{1}{2}$ cegły. — z następujących piętr mogą każdorazowo dwa w jednostajnej o pół cegły stopniowo ku dołowi powiększającej się grubości być prowadzone.

Mury wewnętrzne

mają w najwyższym piętrze w ubikacjach, posiadających więcej jak 6.5 m. rozpiętości jakoteż w klatkach schodowych poniżej 4 m. szerokości otrzymać grubość 1 cegły, zaś w ubikacjach poniżej 6.5 m. rozpiętości grubość $\frac{1}{2}$ cegły.

W pierwszym przypadku mogą mury przez najwyższe i następujące niższe piętro w jednostajnej grubości 1 cegły być prowadzone, rozszerzając takową stopniowo jak powyżej co drugie piętro.

W drugim przypadku należy mury $\frac{1}{2}$ cegły grube w następującym niższym piętrze do 1 cegły rozszerzyć, prowadząc je odtąd co dwa piętra w jednostajnej grubości i rozszerzając takową stopniowo co drugie piętro jak powyżej.

Do klatek schodowych, które mają więcej jak 4. m. szerokości, odnoszą się przepisy dla murów zewnętrznych nieobciążonych.

f) Mury piwniczne i fundamentowe należy założyć o $\frac{1}{2}$ cegły, względnie 15 cm. mocniej, aniżeli mury parterowe.

§. 42.

5. Mury ogniowe.

Poddasza domów sąsiednich do siebie przypierających albo budynków mających więcej jak 30 m. długości, należy murami ogniowymi oddzielić.

Mury te mają o 50 cm. po nad dach być wyprowadzone, grubość ich ma najmniej 1 cegłę wynosić, przy wysokości zaś nad 3 m. mają filarami odpowiednio być wzmocnione.

Belków i wiązań dachowych nie wolno w nie wpuszczać i oprócz drzwi żadnych otworów w nich urządzać.

Drzwi te mają być żelazne albo obustronnie żelazną blachą pobite i w kamiennej oprawie osadzone.

§. 43.

6. Posoby.

Posoby piwnie należy w grubości najmniej $\frac{1}{2}$ cegły, w bramach zaś przejazdowych i miejscach, gdzie ciężary są nagromadzone, w grubości najmniej 1 cegły przesklepić.

Posoby na piętrach mogą być albo sklepione albo z belek sporządzone. W sieniach, przejazdach i klatkach schodowych należy użyć do sposób belek dyblowanych.

Pokłady belkowe na piętrach powinny być opatrzone powalą nakrytą rumowiskiem albo piaskiem jakoteż sufitem trzciniowanym i wyprawionym.

W wyjątkowych przypadkach zastrzega się każdorazowe odmienne postanowienie.

Powała strychowa powinna być nakryta rumowiskiem a na tem warstwa gliny ubitej 5 cm. grubej albo posadzką z cegieł, której szpary zaprawą wapienną lub gliną mają być zalane.

§. 44.

7. Schody. Klatka schodowa.

W każdym domu mieszkalnym powinna istnieć za pomocą schodów komunikacya na strych, do piwnicy, na podworze i ulicę.

W domach jednopiętrowych wystarczają jedne drewniane schody.

W domach dwu lub więcej piętrowych powinny główne schody, jeżeli drugie boczne tamże nie istnieją, całkowicie z ogniotrwałego materiału być sporządzone. Gdzie zaś boczne schody się znajdują, tam główne schody mogą być drewniane.

Szerokość głównych schodów nie powinna mniej jak 1.25 m., bocznych schodów mniej jak 1 m. wynosić. Wysokość stopni w schodach nie powinna mierzyć więcej jak 18 cm., szerokość mniej jak 28 cm. w linii podziałowej. Linia podziałowa przyjmuje się w odstepie 45 cm. od ściany.

Poręcze schodów mają być tak urządzone, ażeby zesuwanie się na nich niemożebnem było.

Komórki i t. p. pod schodami, niemniej ogniska, otwory kominowe i t. p. w klatce schodowej nie są dozwolone.

Klatka schodowa oddzieloną być powinna od strychu pełnym murem i sklepieniem albo posobą z belek dyblowanych od dołu wytrzciniowaną i wyprawioną, od strychu zaś opatrzona posadzką ceglana lub polepą na rumowisku. Drzwi na strych prowadzące winne być żelazne albo żelazną blachą od strony strychu pobite i w węgarach kamiennych osadzone. Drzwi leżące są niedopuszczalne.

§. 45.

8. Fundamentowanie i izolowanie od wilgoci.

Mury fundamentów wolno zakładać tylko na przydatnym na ten cel, rodowitym gruncie albo na sztucznych substrukcyach, nigdy zaś bezpośrednio na spodzie grzęskim lub nasypie. Jeżeli w grzęskim gruncie substrukcyje drewniane pod fundamenta mają być użyte, należy założyć je najmniej 30 cm. poniżej zwierciadła wody zaskórnej.

Budynki w mokrym gruncie mają przeciw szerzeniu się wilgoci być opatrzone warstwą izolacyjną w wysokości 15 cm. poniżej podłogi parteru.

§. 46.

Palowiska.

a) Ogólne przepisy.

9. Palowiska.

Wszelkie palowiska należy tak urządzać, aby z nich pożar powstać nie mógł i aby dymem lub sadzą powietrza w sposób dla publiczności dokuczliwy nie zanieczyszczały.

Przy urządzeniu większych palowisk na cele przemysłowe jak n. p. suszarnie i t. p. należy przedłożyć szczegółowe plany, na podstawie których w miarę okoliczności i stosunków miejscowych każdorazowe warunki postanowione będą.

b) Ogniska otwarte. PrzedSIONKI kominowe.

W lokalnościach, w których wyrabiają się albo gromadzą materiały łatwo zapalne, nie wolno otwartych ognisk urządzać.

W ubikacjach, które nie są przesklepione, należy nad ogniskiem otwartym murowaną albo blaszaną kapę tak umieścić, aby wszechstronnie po za krawędzie o 30 cm. wystawała.

Dym z otwartych ognisk wolno tylko kominami przełazowemi odprowadzać. Podłogę do koła ogniska należy opatrzyć posadzką ceglana lub stale przytwierdzoną płytą blaszaną w szerokości 60 cm. PrzesIONKI kominowe należy z kamienia lub cegły zbudować, przesklepić i opatrzyć posadzką kamienną lub płytą blaszaną i drzwiami żelaznemi albo przynajmniej blachą od środka pobitemi i w ramie kamiennej lub żelaznej osadzonemi.

c) Komin y.

Wszelkie komin y należy wyprowadzić z fundamentów budynku albo oprzeć na murowanych filarach, arkadach, sklepieniach lub żelaznych podporach, w żadnym zaś przypadku nie powinny takowe leżeć na belkach drewnianych.

Otwór ich powinien mierzyć:

dla kominów przełazowych najmniej 45 cm. w kwadrat;

dla kominów wązkich czyli rosyjskich 15 cm. albo 25 cm. w przekroju okrągłym.

Kanały wentylacyjne nie podlegają ograniczeniom.

Co do kominów fabrycznych zastrzega się każdorazowo w miarę okoliczności i stosunków miejscowych szczegółowe postanowienie.

Komin y przełazowe powinny z obowiązku być urządzone nad ogniskami otwartymi; niemniej przy piecach piekarskich i wędzarniach; jeżeli nie leżą bezpośrednio nad ogniskiem, winny mieć łatwo przystępne otwory włazowe; jeżeli szersze są nad 55 cm., należy je w takie przyrządy opatrzyć, aby przełączenie dla kominarza możebnem było.

Do jednego i tego samego komina wolno tylko dymy z jednego i tego samego piętra wpuszczać, a mianowicie do komina 15 cm. szerokiego 2 dymy, do komina 25 cm. szerokiego 3 dymy.

Przekrój kominów wązkich powinien w całej długości być jednostajny, niemniej powinny takowe o ile możności w pionowym kierunku być prowadzone. Większa pochyłość aniżeli pod 60tym stopniem do poziomemu, nie jest dozwoloną i tam tylko przypuszczalną, gdzie to jest nieuniknionem. Natenczas należy jednakże w miejscach, gdzie kierunek się zmienia, otwory do czyszczenia umieścić.

Policzki kominów powinny otrzymać grubość najmniej pół cegły; jeżeli zaś komin y mocnemu rozgrzaniu podlegają jak przy piecach piekarskich albo ogień łatwo udzielić mogą jak przy wędzarniach, należy policzkom dać grubość najmniej 1 cegły.

Jeżeli kominy wreszcie znaczną mają wysokość albo wolno stoją, należy grubość policzków powiększyć według potrzeby.

Wszelkie drzewo powinno od wewnętrznego obwodu komina najmniej o pół cegły być oddalone.

Dolne wyciory kominów wązkich mają o ile możności do piwnicy być sprowadzone; tak na dole jak na poddaszu należy urządzić w nich otwory do czyszczenia w szerokości przekroju kominowego, zaś 25 cm. wysokie. Takowe mają drzwiczkami żelaznymi szczelnie być zamknięte i według pięter i ubikacji numerowane. Na poddaszu należy je w wysokości 1 m. nad polepą, względnie posadzką umieścić.

Wszelkie drzewo powinno od tychże otworów najmniej o 60 cm. być oddalone, albo w przeciwnym razie blachą obite.

Rury piecowe mają najmniej 60 cm. od sufitu być oddalone.

Jeżeli kominy wązkie nie są od środka osobno na ten cel formowanymi cegłami murowane, albo rurami glinianymi wykładane, powinny na wewnątrz gładko być wytynkowane.

W obrębie strychu powinny kominy na zewnątrz być wyprawione, — jeżeli przechodzą przez szczyt dachu, powinny być wyprowadzone przynajmniej 60 cm. nad tenże, jeżeli zaś w innych miejscach dach przecinają, przynajmniej 1 m. nad dach albo 60 cm. nad szczyt tegoż.

Nagłówki kominów mają płytami kamiennymi być nakryte.

d) Piece piekarskie. Wędzarnie.

Piecy piekarskie powinny podwójnym sklepieniem być przesklepione.

Ściany wędzarni powinny być sporządzone całkowicie z cegły i opatrzone drzwiami żelaznymi lub co najmniej blachą od środka obitemi, zaś do zawieszania wędlin hakami albo prętami żelaznymi w murze osadzonemi.

e) Piecy pokojowe. Kominy blaszane.

Piecy, które bezpośrednio na podłodze stoją, należy cegłą w wysokości 30 cm. podmurować. Jeżeli takowe na nóżkach stoją, wystarcza podmurowanie na 15 cm.

Piecy żelazne, które nie stoją na nóżkach, należy stawiać na podmurowaniu z cegły lub kamienia 15 cm. wysokiem.

Przed drzwiczkami ogniowemi tak piecy jak kuchnie należy płyty blaszane dla chwywania iskier stale przytwierdzić.

Zastąpienie murowanych kominów rurami blaszanymi wewnątrz budynku, prowadzenie takowych przez ściany drewniane, — zwłaszcza wypuszczanie ich w ścianach zewnętrznych na ulicę lub podwórze, niemniej używanie piecy żelaznych w miejscach, gdzie materiał łatwo zapaleniu podlegający się wyrabia lub gromadzi, jest zakazane.

§. 47.

10. Dachu, gzymsy, okapy, dymniki.

Wiązania czyli stolce dachowe należy zbudować oddzielnie od powałki strychowej jako też od muru ogniowego i nie wolno ani w powałkę ani w mur żadnych części konstrukcyjnych wpuszczać.

Pokrycie dachów należy na wszystkich budynkach w obrębie śródmieścia i przedmieść zabudowanych, jakoteż na wszystkich piętrowych domach z ogniochronnego materiału uskuteczyć.

Gzymsy okapowe wolno tylko z cegły, kamienia lub blachy sporządzać. Wysoki okapowe w podwórzach nad gankami otwartymi mają od dołu być sufitowane.

Dymniki na dachach należy opatrzyć okiennicami do zamknięcia.

§. 48.

11. Ganki zewnętrzne. Ganki zewnętrzne czyli korytarze otwarte; na podwórzowych frontach budynków należy na krokwach albo podporach z ogniotrwałego materiału oprzeć i ogniotrwałymi poręczami opatrzyć. Gdzie ganki te tworzą jedyny przystęp do ubikacyj mieszkalnych albo schodów. mają być całkowicie z ogniotrwałego materiału zbudowane.

Jeżeli ganki przy wilach ozdobnych w 3. 34 i 35 uwzględnionych stanowią architektoniczne przyozdobienie, mogą być całkowicie z drzewa sporządzone.

§. 49.

12. Okna górne czyli latarnie w dachach. Klatki okna górnego czyli latarnie w dachu winny być całkowicie z cegły murowane i ogniotrwałe od poddasza zamknięte.

Ramy, okna i prety przedzielające należy z żelaza sporządzić.

§. 50.

13. Wychodki. W każdym domu piętrowym powinny wychodki na piętrach w połączeniu z mieszkaniem, w parterowym zaś w bliskości na podwórzu w takiej liczbie istnieć, aby na dwa mieszkania przynajmniej jedna komórka przypadała.

Dla wil jednopiętrowych w ogrodzie położonych i urządzonych dla zamieszkania przez jedną tylko rodzinę, wystarczają wychodki parterowe.

W klatce wychodka należy urządzić komin wentylacyjny przekroju najmniej 25 cm. celem odprowadzenia wyziewów z jamy kloaczej po nad dach.

Rury spustowe i gańce w wychodkach należy urządzić z kruszcem lub z gliny kamionkowej na ten cel wyrabianej.

W wychodkach według systemu szafowego z wolnym spadkiem urządzonych, należy wszystkie ściany na cemencie z doborowej cegły murować i narzutką cementową najmniej 1 cm. grubą wyprawić. Szalowania drewniane w wychodkach są wzbronione.

§. 51.

14. Kloaki i kanały. Budowy dołów kloaczych należy tak wykonać, by z nich tylko płynne nieczystości do kanału publicznego lub do wody bieżącej odpływały, zaś gęste nieczystości wywożone być mogły.

Tym celem powinny nieczystości kloaczne być zbierane :

- a) w beczkach,
- b) w zbiornikach murowanych bez odpływu,
- c) w zbiornikach murowanych z odpływem płynnych nieczystości.

Ostatni system tam tylko zastosowanie znaleźć może, gdzie istnieje połączenie z kanałem publicznym lub wodą bieżącą.

ad a. Przy systemie beczkowym powinny być opatrzone otwory pomiędzy rurą spustową a beczką wiekami szczelnie zamykającymi, zaś komórka, w której beczki się mieszczą, powinna mieć taką wielkość, aby dwóch ludzi tamże około beczki wygodnie poruszać się mogło, — niemniej powinna mieć

odpowiednio urządzony otwór dla przystępu robotników, i podnoszenia względnie spuszczenia beczek.

ad b. Zbiorniki kloaczne powinny samoistnie i oddzielnie od innych budynków być zbudowane i mieć najmniej 7 m. sześciennych wymiaru.

Mury ich mają z cegły do stopniałości wypalanej na zaprawie cementowej w grubości najmniej 1½ cegły być wyprowadzone, obustronnie zaprawą cementową wewnątrz starannie gładzoną wytynkowane, — posadzka zaś ma być z dwóch warstw sztorcem kładzionych, do stopniałości wypalonych cegieł na zaprawie cementowej sporządzona, na powierzchni warstwą tejże zaprawy, starannie gładzonej powleczonej i z wyokrągleniem wszelkich rogów i kątów ze spadkiem ku jednemu punktowi urządzona. Nakrycie zbiorników powinno być opatrzone w otwór do czyszczenia, najmniej 75 cm. w kwadrat mierzący i warstwą ziemi, gruzu itp, najmniej 30 cm. grubą przykryte.

ad c. Gdzie połączenie z kanałem publicznym lub bieżącą wodą uskuteczniom być może, należy urządzić w zbiorniku tak zwanego dywizera czyli oddzielnika t. j. ścianę dziurkowaną z drzewa, płyty kruszcowej albo murowaną na cemencie z cegieł do stopniałości wypalonych, z pozostawieniem szpar 1 cm. szerokich, poniżej której przefiltrowane płyny otworem w zbiorniku na ten cel zostawionym odprowadzone być mogą do kanału publicznego lub płynącej wody a to kanałem albo rurami kamionkowymi lub żelaznymi w obrębzie ulic i placów publicznych, albo trąbą drewnianą w obrębzie realności prywatnych.

Oddalenie zbiorników kloacznych od granic sąsiedzkich powinno najmniej 2 m., od najbliższych zaś studzien najmniej 8 m. wynosić.

Wpust ścieków wodnych i zlewów pomyjowych należy po za jamą kloaczną na odpływie umieścić.

Kanały z kamienia lub cegły murowane powinny posadzką w kształcie odcinka koła z cegieł sztorcem kładzionych być opatrzone i fugi ich wewnątrz do wysokości 50 cm. od posadzki cementem zalane.

Cegła na ten cel użyta ma być do stopniałości wypalona. W obrębzie ulic i placów publicznych, powinny kanały być sklepione albo mocnymi płytami kamiennymi pokryte i w odstępach najdalej 50 m. opatrzone kominami do wstępu, które wiekami kamiennymi lub żelaznymi szczelnie przykryte być mają.

§. 52.

15. Stajnie.

Posoby stajen, nad którymi pomieszkania się znajdują, powinny być sklepione, dla zapobieżenia zaś szerzeniu się wycieków w pomieszkaniach należy urządzić w stajniach kanały wentylacyjne i takowe po nad dach wyprowadzić. Gdzie stajnie w osobnym na ten cel budynku się mieszczą, wystarcza posoba z belek. powalą i polepą z gliny albo posadzką na poddaszu opatrzoną i z dołu sufitowaną.

Składy na słomę i siano należy od innych budynków albo lokalności murem ogniowym w myśl §. 42. oddzielić.

Ścieki stajenne należy tak urządzić aby zapługawienie spodu ziemnego, albo zawilgocenie murów nastąpić nie mogło. Co do konstrukcyi tychże ścieków obowiązują przepisy w §. 51. dla kanałów postanowione.

§. 53.

16. Gnojowniki. Gnojowniki powinny być oddalone od studzien najmniej 8 m. i opatrzone ścianami i posadzką nieprzepuszczalną, jakoteż mocnymi szczelnie zamykającymi wiekami. Co do konstrukcyi gnojowników obowiązują przepisy w §. 51. dla zbiorników kloaczych postanowione.

§. 54.

17. Poddasza.

Celem ochrony materiałów i robót rękodzielniczych od wpływów atmosferycznych dozwala się stawiać poddasza czyli szopy otwarte na filarach mурowanych albo słupkach drewnianych.

Jeżeli poddasza do granicy sąsiedzkiej przypierają, należy je z tej strony murem ogniowym w myśl §. 42. zabezpieczyć.

Co do pokrycia tych budynków obowiązuje §. 47.

D z i a ł III.

Budowy służące na cele przemysłowe.

§. 55.

1. Ogólne uwagi.

Jako budynki przemysłowe w przeciwstawieniu do domów mieszkalnych rozumieją się fabryki, zakłady warsztatowe i magazyny.

Budynki przemysłowe dzielą się na:

- a) izolowane
- b) nieizolowane.

§. 56.

2. Budynki przemysłowe izolowane.

Budynki przemysłowe albo kompleksa tychże uważają się za izolowane, jeżeli każdy punkt takowych od innych budynków i granic sąsiednich najmniej 20 m. jest oddalony.

Szerokość ulic, jakoteż potoków publicznych w to oddalenie się wlicza.

Jeżeli zakłady fabryczne przypierają bezpośrednio do równych zakładów fabrycznych, natenczas wystarcza oddalenie 10 m.

Odstępu izolacyjnego zabudować nie wolno.

b) Budowa domów fabrycznych izolowanych.

Budynki fabryczne izolowane, nie mające więcej jak jedno piętro wysokości i w których nie wyrabiają się albo gromadzą przedmioty łatwemu zapaleniu się podlegające, mogą z wyjątkiem ścian kominowych albo tych, które do ulic publicznych przypierają, być budowane z ryglówki o przedziałach cegłą wymurowanych.

c) Budowa domów mieszkalnych tamże.

Domy mieszkalne przy budynkach fabrycznych izolowanych, nie mające więcej jak jedno piętro wysokości i służące dla właściciela, urzędników i robotników, mogą jak powyżej z ryglówki być budowane z uwzględnieniem przepisów §. 46. Jeżeli domy te do warsztatów przypierają, mają być od takowych murem ogniowym oddzielone, niemniej mają ściany do ulicy przypierające z pełnego muru być wyprowadzone.

§. 57.

3. Budynki przemysłowe nie izolowane i domy mieszkalne tamże.

Budynki przemysłowe położone w bliższym oddaleniu jak 20 m. od innych budynków lub granic sąsiednich, jako też domy mieszkalne tamże podlegają przepisom w niniejszej ustawie dla zwykłych budynków postanowionym.

§. 58.

4. Szczegółowe przepisy dla budynków przemysłowych.

Do wszystkich budynków przemysłowych bez różnicy odnoszą się następujące przepisy :

- a) Na budowę tychże należy przedłożyć plany jak to w §. 9. dla zwykłych budynków jest przepisaniem.
- b) Budynki, w których kotły parowe się mieszczą, mają być od innych zabudowań, w których ludzie zazwyczaj się znajdują, w jak największej odległości stawiane, — gdzie to zaś możebnem nie jest, mają od tychże murem najmniej 2 cegły grubym, być oddzielone i lekko nakryte, w żadnym zaś razie przesklepione.
- c) Palowiska mają odpowiadać przepisom §. 46.
- d) Ubikacje warsztatowe mają mieć najmniej 3 m. wysokości i w odpowiednią wentylacją być opatrzone.
- e) Odpływ nieczystych lub cuchnących płynów ma tak być urządzony, aby takowe otoczeniu nie były dokuczliwe lub szkodliwe.
- f) Wychodki i pisoary dobrze wentylowane mają być umieszczone w odpowiedniej liczbie.
- g) Za siłę i trwałość budynków, w których towary lub produkta surowe się nagromadzają, albo w których maszyny są ustawione, odpowiada właściciel.
- h) Pokłady belkowe mogą być oparte na podciągach i podporach żelaznych, a nawet drewnianych, jeżeli w budynku nie mają się wyrabiać albo gromadzić przedmioty, łatwemu zapaleniu się podlegające.
- i) Powała pokładów belkowych może równocześnie służyć za podłogę, która niepotrzebuje być sufitowaną.
- k) Ściany przedziałowe mogą z drzewa być sporządzone z wyjątkiem tych miejsc, gdzie przedmioty, łatwemu zapaleniu się podlegające, wyrabiają się lub gromadzą.
- l) Wiązania dachów mogą być bezpośrednio na pokładach belkowych oparte.

D z i a ł IV.

Wyjątkowe postanowienia dla budowli na realnościach od miasta odległych.

§. 59.

1. Ogólne uwagi.

Dla budowli na realnościach odległych od przedmieść zabudowanych albo na gruntach takich, które za odpowiednie uznane będą, dozwolone być mogą następujące ułatwienia, — jeżeli ze względu na przeznaczenie budynku albo na otoczenie jego szczególniejszej mocy albo bezpieczeństwa od pożaru wymagać nie potrzeba.

- §. 60. (do §. 29.)
2. Szutrowanie podwórz. Szutrowania podwórz nie wymaga się.
- §. 61. (do §. 33.)
3. Wysokość ubikacji mieszkalnych. Wysokość ubikacyj mieszkalnych może do 2·5 m. być obniżoną.
- §. 62. (do §. 35.)
4. Zamieszkanie pokoi strychowych. Zamieszkanie pokoi strychowych jest dozwolone pod warunkiem osufitowania posoby i wszelkich drewnianych ścian tak przystępu, jak lokalności samych, jakoteż ścisłego zachowania przepisów §. 46.
- §. 63. (do §. 37.)
5. Drewnotnie. Na skład materiału opałowego mogą służyć drewnotnie.
- §. 64. (do §. 40.)
6. Konstrukcja ścian. Wszelkie parterowe budynki, które od najbliższych granic sąsiednich najmniej 20 m. są oddalone, mogą w całości z drzewa być budowane. Budynki parterowe w bliższym położeniu mogą być budowane z drzewa ryglowego o podziałach cegłą należycie wymurowanych. Budynki piętrowe powinny z twardego materiału być budowane. Wyjątek stanowią wile na letnie pomieszkania w ozdobnym stylu stawiane, jeżeli oddalenie ich od granicy sąsiedniej najmniej 20 m. wynosi. Ściany kominowe powinny jednakże w powyższych wypadkach z cegły być murowane i przepisy §. 46. ściśle zachowane.
- §. 65.
7. Materiał do budowy. Używanie cegieł małego formatu, jakoteż sztucznych surogatów, a mianowicie betonu, pise, cegieł wapiennych i t. d. jest dozwolonem. Przepisy co do ilości piętr, grubości murów i t. d. podlegają w miarę każdorazowych okoliczności szczegółowym postanowieniom.
- §. 66. (do §. 47.)
8. Wiązania dachów i ich pokrycie. Wiązania dachów mogą być oparte na belkowaniach strychowych. Używanie gontów na pokrycia dachów, niemniej tektury i t. p. materiałów jest dozwolonem, pokrywanie słomą wszakże wzbronionem.
- §. 67. (do §. 50.)
9. Wychodki. W miejsce przepisu §. 50 postanawia się, że wychodki opatrzone być powinny dołem kloaczny co najmniej dylami ocembrowanym. Urządzenia wychodków na piętrach nie wymaga się.

Dział V.

Póstepowanie po ukończeniu budowy.

§. 68.

1. Uporządkowanie na placu budowy.

Po ukończeniu budowy należy niezwłocznie materiał budulcowy, parkany, rusztowania, ziemię, gruz i t. p. uprzątnąć i wszystko to, co wewnątrz i zewnątrz realności z powodu budowy zmienionem, uszkodzonem albo tymczasowo usuniętem zostało, kosztem własnym do pierwotnego stanu przyprowadzić.

§. 69.

2. Pozwolenie ua zamieszkanie.

Nowo wyprowadzony budynek nie powinien pierwiej być w użytek wzięty, dopóki Magistrat przekonawszy się przez komisję na miejsce zesłaną, iż przeciw użytkowaniu nowej budowy ze względów budowniczo-ogniowo i sanitarno-policyjnych żadne przeszkody nie zachodzą, pozwolenia do takowego nie udzieli.

W razie gdyby potrzeba zmian lub uzupełnień okazać się miała, orzeknie Magistrat, czy i o ile przed uskutecznieniem takowych wzięcie w użytek nowego budynku nastąpić może, jakoteż w jakim przeciągu czasu i pod jakimi rygorami nakazane zmiany wykonane być powinny.

Komisyjne oględziny mają nastąpić w przeciągu 8miu dni po wniesieniu podania, a w następnych 8miu dniach ma załatwienie podania stronie być doręczone.

Dział VI.

Utrzymanie istniejących budynków.

§. 70.

1. Konserwacja budynków.

Każdy właściciel jest obowiązany utrzymywać realność swoją w dobrym stanie, czysto i porządkie i niepowinien dopuścić, aby budynki w skutek zaniedbania bezpieczeństwu publicznemu zagrażały, na zdrowie mieszkańców szkodliwie oddziaływały, ulice publiczne szpeciły, albo sprzeciwiały się wymaganiom publicznego porządku i czystości.

Gdyby właściciel na wezwanie władzy powstałe wadliwosci w oznaczonym terminie wmyśl niniejszej ustawy nie usunął, służy prawo użycia przymusowych środków, a w ostatecznym razie przymusowego opróżnienia części lub całego budynku.

§. 71.

2. Bndynkizawaleniem się grożące.

W razie zagrażającego niebezpieczeństwa mocen jest Magistrat natychmiastowe opróżnienie części albo całego upadkiem grożącego budynku i zabezpieczenie takowego, a w razie potrzeby całkowite lub częściowe rozebranie zarządzić i na wypadek oporu lub opieszałości w drodze przymusowej przeprowadzić.

§. 72.

3. Budynki niedokończone lub przymusowo opróżnione.

Jeżeli roboty około zaczętej budowy przez dłuższy przeciąg czasu jak 3 lata są zawieszane albo jeżeli budynek przymusowo opróżniony w tymże samym przeciągu czasu nie zostanie tak naprawiony, aby znów zamieszkały być mógł, względnie nie zostanie rozebrany i uprzątnięty, nateczas służy Magistratowi prawo orzec ze względów publicznych egzekucyjną sprzedaż realności w drodze publicznej licytacji i wdrożyć takową u c. k. Władz sądowych w myśl ustaw obowiązujących z warunkiem, że nabywca obowiązany będzie w ciągu jednego roku realność należycie wykończyć, odbudować lub naprawić.

§. 73.

4. Konserwacja dachów gontowych.

Łatanie istniejących dachów gontowych dozwolone jest tylko w tych przypadkach, gdzie wiązanie stolca jest zdrowe, zaś pokrycie w tak dobrym stanie zachowane, że jednorazowe wyłatanie w granicach $\frac{1}{4}$ części płaszczyzny dachu na każdej połaci jest wystarczającym.

Naprawa dachów, których pokrycie tak jest zniszczone, że reperacja w powyższych granicach dla nich jest niedostateczną, albo których stolce tak są nadpsute, że mniejszą trwałość aniżeli ich pokrycie, obiecują, nie jest dozwoloną. W takich przypadkach należy pokrycie ogniochronnym materiałem na nowym względnie istniejącym stolecu skutecznie.

Przed rozpoczęciem łatania należy pozwolenie do takowego od Magistratu uzyskać.

Wszelkie dachy gontowe w śródmieściu i gęściej zabudowanych przedmieściach mają być w przeciągu lat 15 od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy ogniochronnym materiałem pokryte.

Dział VII.

Władze do przestrzegania niniejszej ustawy powołane.

§. 74.

1. Magistrat, Reprezentacja miejska, Wydział krajowy c. k. Namiestnictwo jako władze powołane.

Władzami do przestrzegania niniejszej ustawy powołanymi są:

1. Magistrat miasta Lwowa;
2. Reprezentacja miasta Lwowa;
3. Wydział krajowy Królestwa Galicji i Lodomerji i Wielkiego Księstwa Krakowskiego;
4. C. k. Namiestnictwo Królestwa Galicji i Lodomerji.

§. 75.

2. Zakres czynności Magistratu.

Magistrat miasta Lwowa jako pierwsza instancja miejscowo-policyjna:

- a) Czuwa nad wykonaniem przepisów niniejszej ustawy;
- b) Sprawuje nadzór budowniczo-policyjny nad istniejącymi i nowo budującymi się domami;
- c) Przedstawia Reprezentacji miasta wnioski na udzielenie konsensów na budowę i udziela takowe;

d) Orzeka w sprawach budowniczo-policyjnych kary za wykroczenia przeciw postanowieniom niniejszej ustawy i przepisom w myśl tejże wydanym.

§. 76.

3. Zakres czynności Reprezentacji miejskiej. Reprezentacja miasta orzeka w sprawach budowniczych w drugiej instancji na podstawie wniosków Magistratu.

§. 77.

4. Zakres czynności Wydziału krajowego. Wydział krajowy królestwa Galicji i Lodomerji orzeka w sprawach budowniczych w trzeciej i ostatniej instancji na podstawie wniosków Reprezentacji miejskiej.

§. 78.

5. Zakres czynności c. k. Namiestnictwa. C. k. Namiestnictwo królestwa Galicji i Lodomerji orzeka w drugiej i ostatniej instancji na podstawie wniosków Magistratu co do nałożonych grzywien za niewykonanie przepisów niniejszej ustawy i wydanych w myśl tejże poleceń.

Dział VIII.

Postępowanie karne.

§. 79.

1. Zastosowanie ustawy karnej. Wykroczenia przeciw niniejszej ustawie, o ile pod ustawę karną podpadają, karane będą przez c. k. sądy według odnośnych przepisów.

§. 80.

2. Kary policyjne. Wykroczenia przeciw postanowieniom §. 3. alinea 1. i §§. 15. i 19. niniejszej ustawy podlegają karom pieniężnym od 50 do 300 złr. lub aresztowi od 1 dnia do 2 miesięcy; wykroczenia przeciw innym §§. jakoteż przeciw nakazom przez powołane Władze w zakresie niniejszej ustawy wydanym, podlegają karom pieniężnym od 5 do 100 złr. lub aresztowi od 1 do 20 dni; tym karom podpada właściciel budowy lub kierujący budową o ile jeden lub drugi albo obydwaj razem przewinili.

Kara za wykroczenia nałożona nie uwalnia bynajmniej od obowiązku uchylenia popełnionej wadliwości budowy, jakoteż od dopełnienia zarządzeń Władzy, a nawet od zniesienia wadliwego przedmiotu budowy, jeżeli i o ile powołana Władza takowe za konieczne uzna.

